

DOBBELTDIAGNOSE

PSYKOLOGHUSET
NYT FOKUS

Ungdoms- og voksenpsykologisk praksis

*Jens Wraa Laursen
Cand. psych., aut.
Specialist og supervisor i klinisk psykologi
Psykologhuset Nyt Fokus
www.pnf.dk*

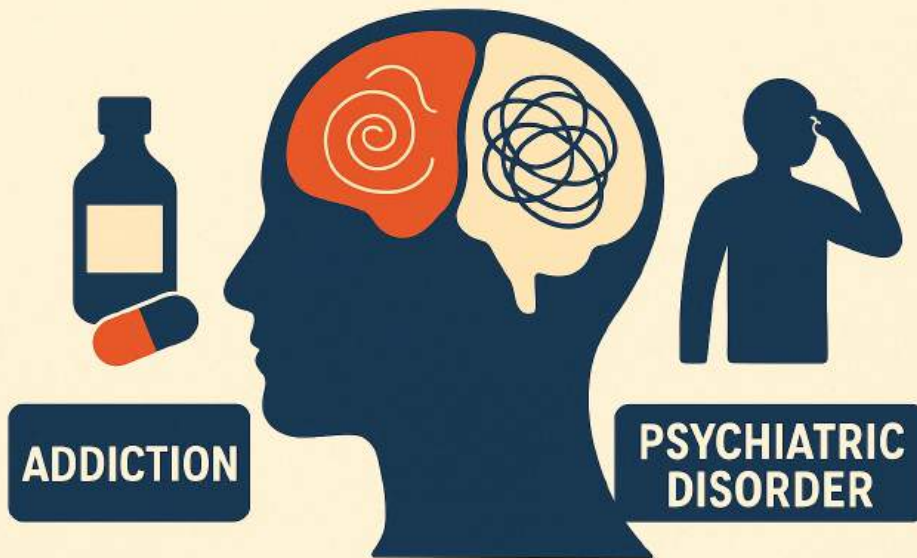

PROGRAM

- 8.30-11.45
 - Undervisning
- 11.45-12.30
 - Frokost
- 12.30-15.00
 - Undervisning

- Ca. en gang i timen en mindre pause.

DUAL DIAGNOSIS

INDHOLD

- Hvad er dobbeltdiagnoser?
 - Og hvad med flere diagnoser?
- Forstå rusmiddelbrug og -funktion.
- Matrix - til kortlægning og forståelse af dynamikker i dobbeltdiagnoseproblematikken.

DOBBELTDIAGNOSER

HVAD ER EN DOBBELTDIAGNOSEPROBLEMATIK?

- Psykiatrisk lidelse kombineret med afhængighedssyndrom
 - Hvis de er gensidigt vedligeholdende og forstærkende.
 - Hyppigt fungerer rusmiddelbruget som en selvmedicinering, fx.
 - ADHD - hash, kokain, amfetamin.
 - Angst/depression - alkohol og benzodiazepiner.
 - Personlighedsforstyrrelse - alt muligt.

UDFORDRINGER

- ▶ Trad. kognitiv terapi og det psykiatriske system tager udgangspunkt i en lidelsesmodel eller diagnose (fx. den kognitive depressionsmodel).
- ▶ Patienter glemmer at læse diagnosehåndbogen før de får det svært
 - ▶ deres problemer og symptomer passer ikke nødvendigvis til et diagnoserettet tilbud.
 - ▶ de kan have flere lidelser på en gang.
 - ▶ det kan være at “livets genvordigheder”, blander sig i arbejdet
- ▶ Traditionelt er mange borgere faldet mellem to stole.

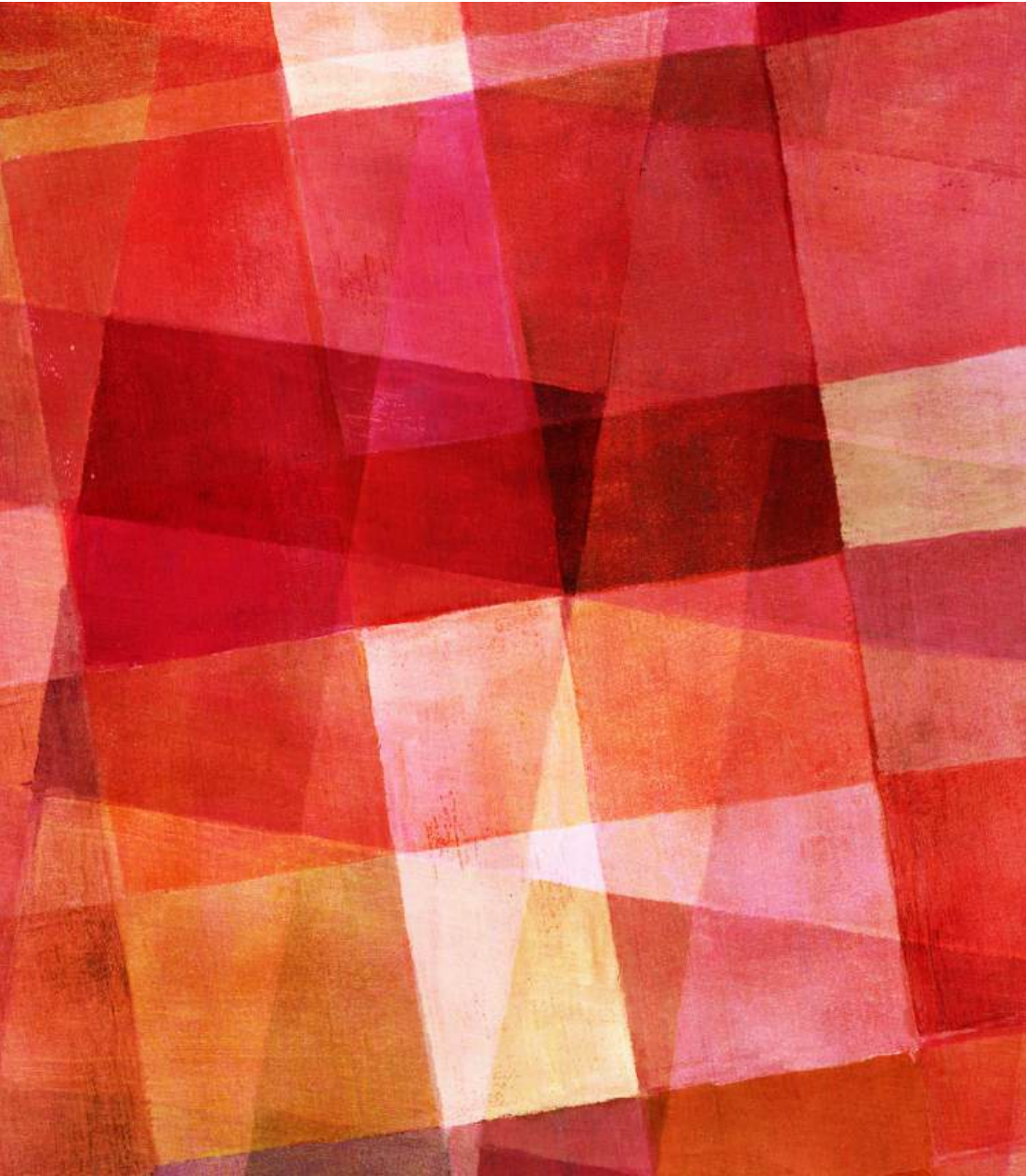

AFHÆNGIGHEDSSYNDROM

- Trang
- Svækket evne til at styre indtagelse, standse eller nedsætte brugen.
- Abstinenssymptomer eller indtagelse for at ophæve eller undgå disse.
- Toleransudvikling.
- Dominerende rolle med hensyn til prioritering og tidsforbrug.
- Vedblivende brug trods erkendt skadevirkning.
 - 3 eller flere af ovenstående samtidig i mindst 1 måned eller gentagne gange inden for et år.

WHO-ICD10

 Jens Wraa Laursen 2025

ANDRE DEFINITIONER

- Overforbrug (jvf. sundhedsstyrelsens grænser)
- Skadeligt brug
- Alkoholiker (Minnesota/AA)
-

HVEM EJER MOTIVATIONEN?

- Patienten selv
 - og i forhold til hvad?
- Partner
- Behandlingspersonale
- Kriminalforsorgen
- Arbejdsgiver
-

WHY?

RUSHISTORIE

- Hvad er historien omkring rusmiddelbruget?
 - Hvornår er det startet som fast mønster?
 - I hvilken kontekst startede det?
 - Hvordan har det udviklet sig over tid?
- Forståelse af psykologiske og sociale faktorer, der har bidraget til at rusbrugen har fået en prominent plads hos patienten.

RUSFUNKTION

- I hvilke kontekster bruges rusmidler?
 - Alene eller sammen med andre.
 - Ved særlige aktiviteter eller tilfældigt.
- I hvilken udstrækning?
 - I løbet af dagen, ugen etc.
 - Er der perioder uden påvirkning?
- I hvilke mængder?
 - Spørg konkret til mængde (gram, genstande, ml, flasker etc.)

- Hvad skal rusen gøre i den psykologiske husholdning?

Ugeskema til registrering af aktivitet, forbrug og trangperioder

Noter med stikord intervallets primære aktivitet

Noter evt. forbrug i intervallet.

Noter trangens omtrentlige varighed (timer og min.) samt dens sværhedsgrad på en skala fra 0-10.

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
Morgen							
Formiddag							
Eftermiddag							
Aften							
Nat							

Jens Wraa Laursen 2009

 Jens Wraa Laursen 2025

ØVELSE - TO OG TO

- Lav en kortlægning af et forbrug for hinanden for en-to dage.
- Vælg et forholdsvist “ufarligt” tema (netflix, chokolade, shopping, tlf-scrolling)
- Den ene interviewer den anden om forbrug, kontekst, mængde, tidsforbrug.
- Tilstræb at gøre det anerkendende, ikke-dømmende, ikke-værdiladet.

OPSAMLING PÅ ØVELSE

- Hvordan var det
 - at interviewe?
 - at blive interviewet?
- Barrierer?
- Ting der kan tages højde for i en kortlægning?

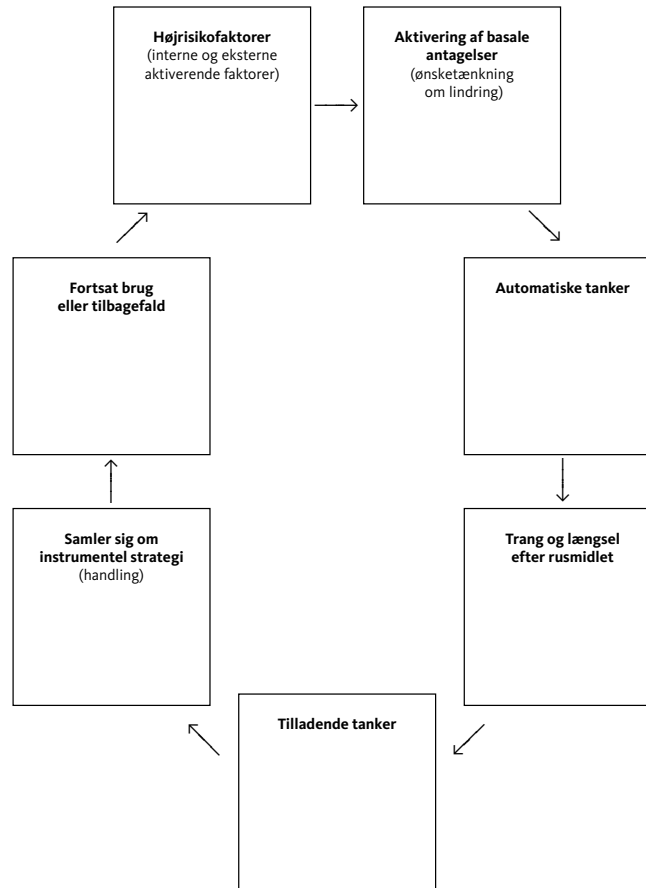
TAK Funktionsanalyse

Trigger	Adfærd	Konsekvens - kort sigt	Konsekvens - lang sigt

Frit e. Ramnerö & Törneke, 2008

arsen 2025

SKEMA 5 Misbrugsmodel

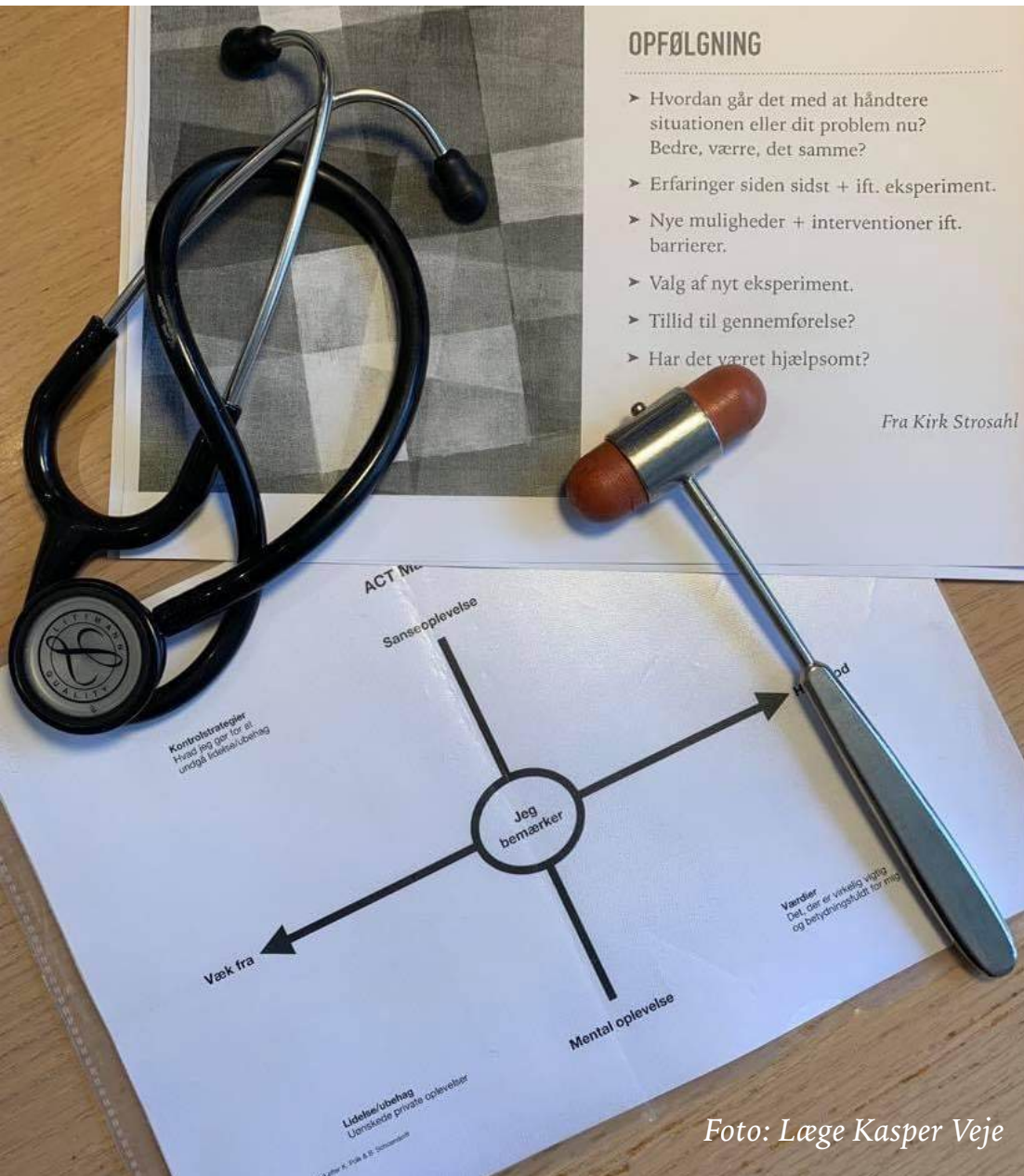

Af Per Nielsen og Bodil Leth Thomsen, efter Beck, A.T., Wright, F.D., Newman, C.F. & Liese, B.S. (1993) *Cognitive therapy of substance abuse*. New York: The Guilford Press.
© Mørch, M.M. & Rosenberg, N.K. (red.): *Kognitiv terapi – modeller og metoder*. Hans Reitzels Forlag 2005.

MYTE: "MISBRUGERE LYVER"

- ▶ Der kan ofte ske en underrapportering af rusmiddelbrugets omfang eller en oplevelse af at blive manipuleret.
 - ▶ Ontologisk vs. Pragmatisk sandhed
 - ▶ Skam
 - ▶ omgivelsers syn på rusmiddelafhængighed
 - ▶ egen manglende kontrol eller livssituation
 - ▶ Kognitive udfordringer
 - ▶ Dårlige erfaringer fra kontakt med behandlingssteder
 - ▶ Mange rusmidler er ulovlige

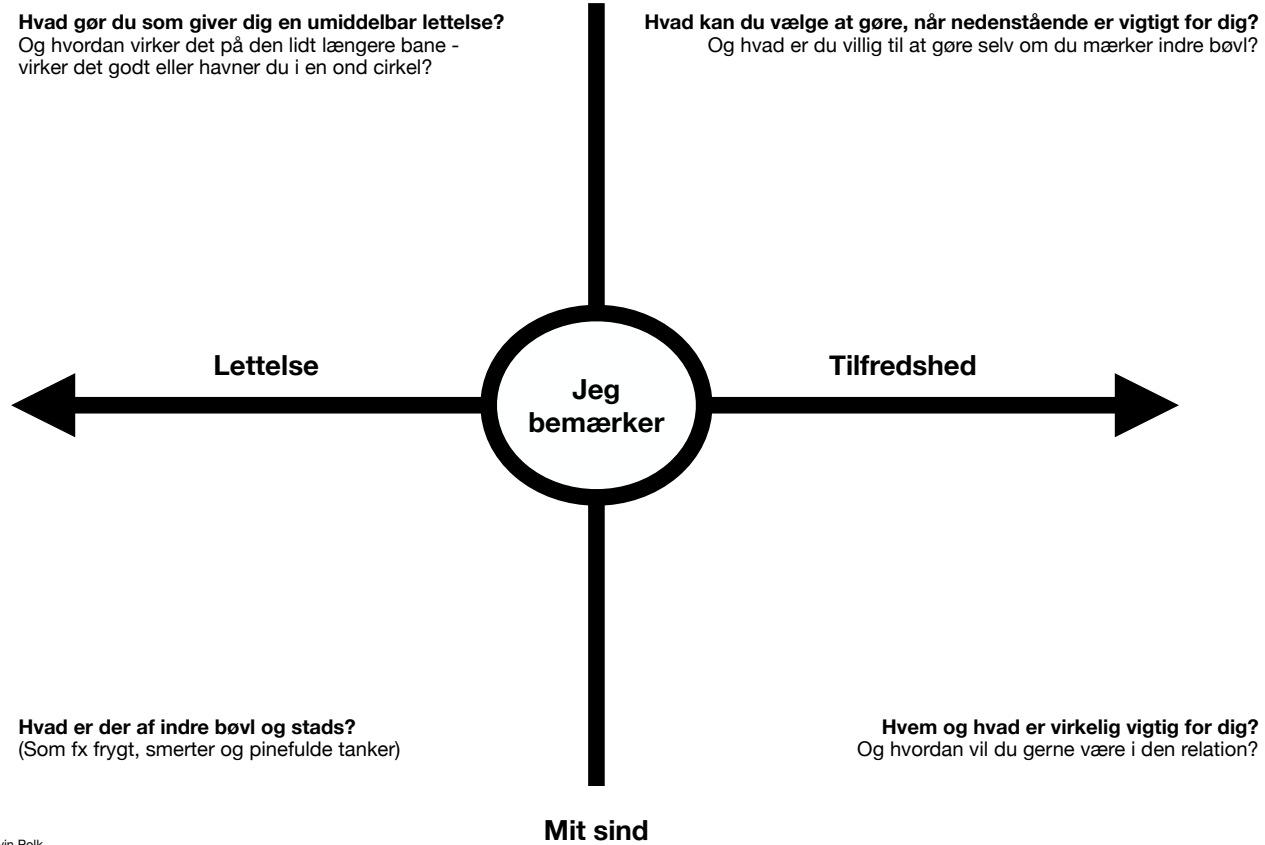
MATRIX

- ▶ Benjamin Schoendorff og Kevin Polks model som er hjælpsom ifm.:
 - ▶ Udforskning, planlægning og opfølgning sammen med klienten.
 - ▶ Funktionsanalyse og kreativ håbløshed.
 - ▶ Værdier og engageret handling.
 - ▶ Vores egen sagskonceptualisering og behandlingsplanlægning.

MATRIX JVF. POLK & SCHOENDORFF

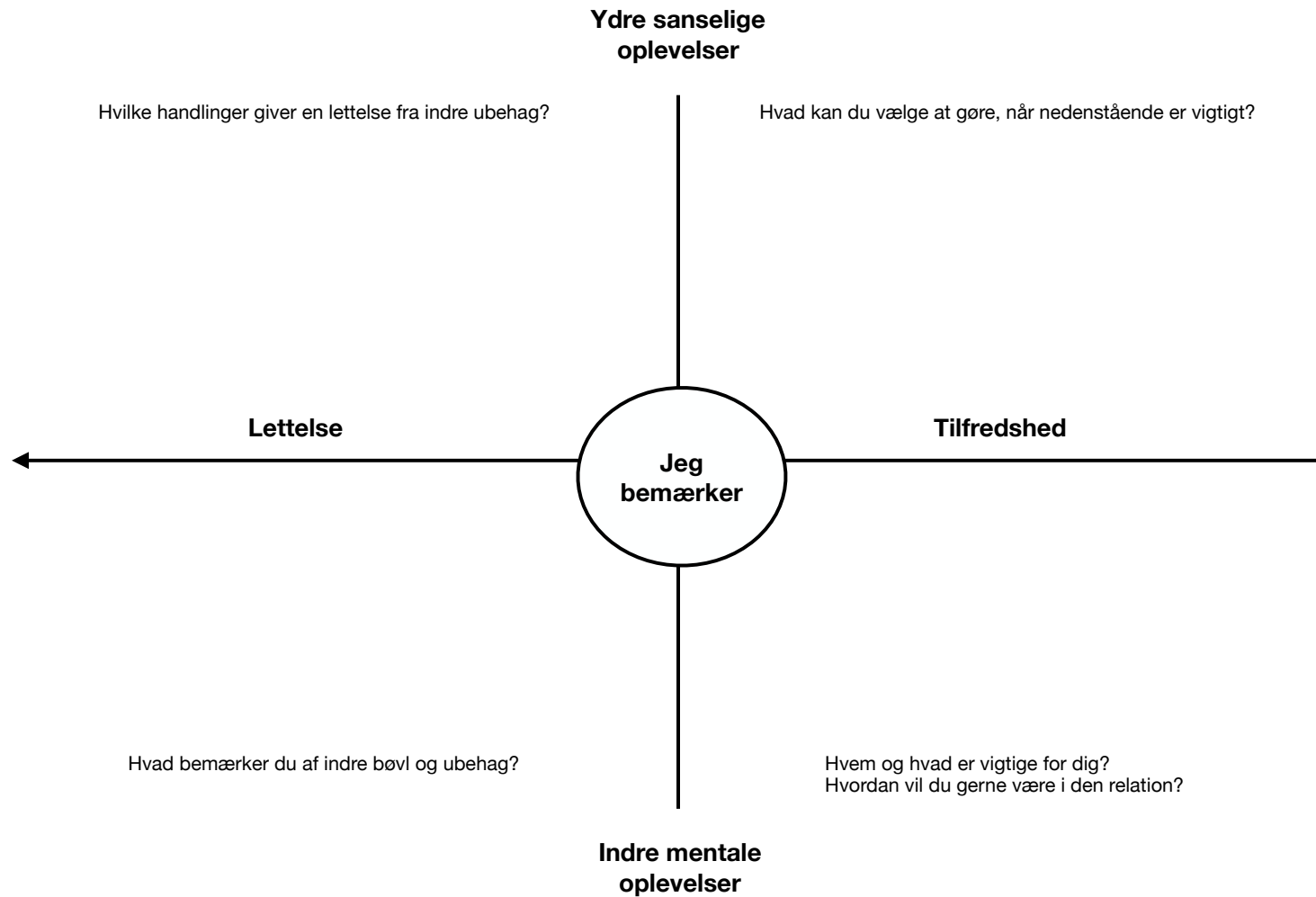
ACT Matrix

Mine 5 sanser

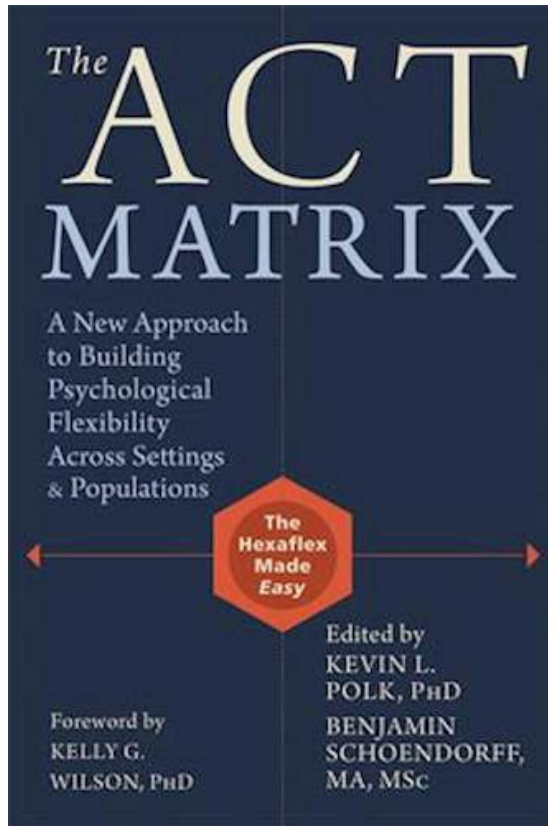

Frit efter Kevin Polk

ACT-matrix

Frit efter Kevin Polk

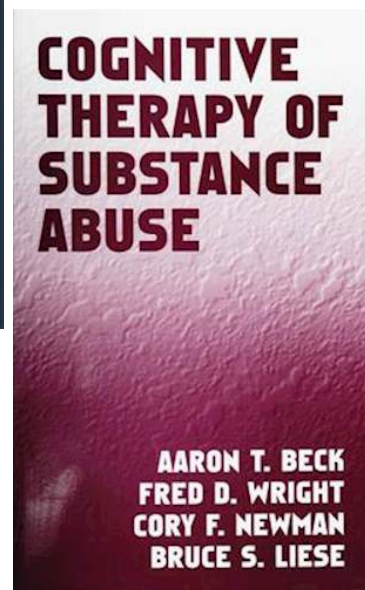
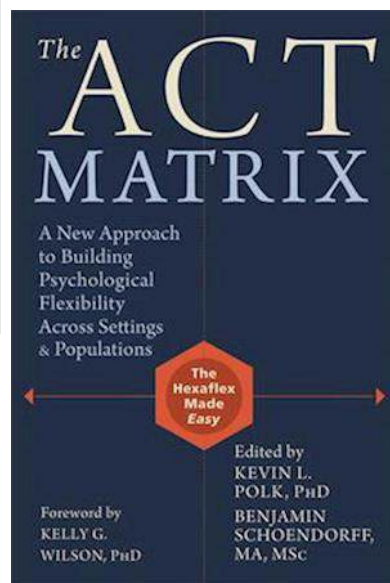
ØVELSE I MATRIX

- 2 og 2
- Rollespil en klient med en dobbeltdiagnoseproblematik og en behandler.
- Lav en matrix-analyse.
- Undersøg om/hvordan udfordringer ved fx. to diagnoser skaber “onde cirkler” ved hinanden - og andre konsekvenser.
- I fht. værdier - undersøg om klienten kan finde “den mindste handling” de i dag kunne vælge at gøre i fht. at bevæge sig retning af deres værdi - selv om de ikke er færdigbehandlede for den ene eller begge diagnoser.

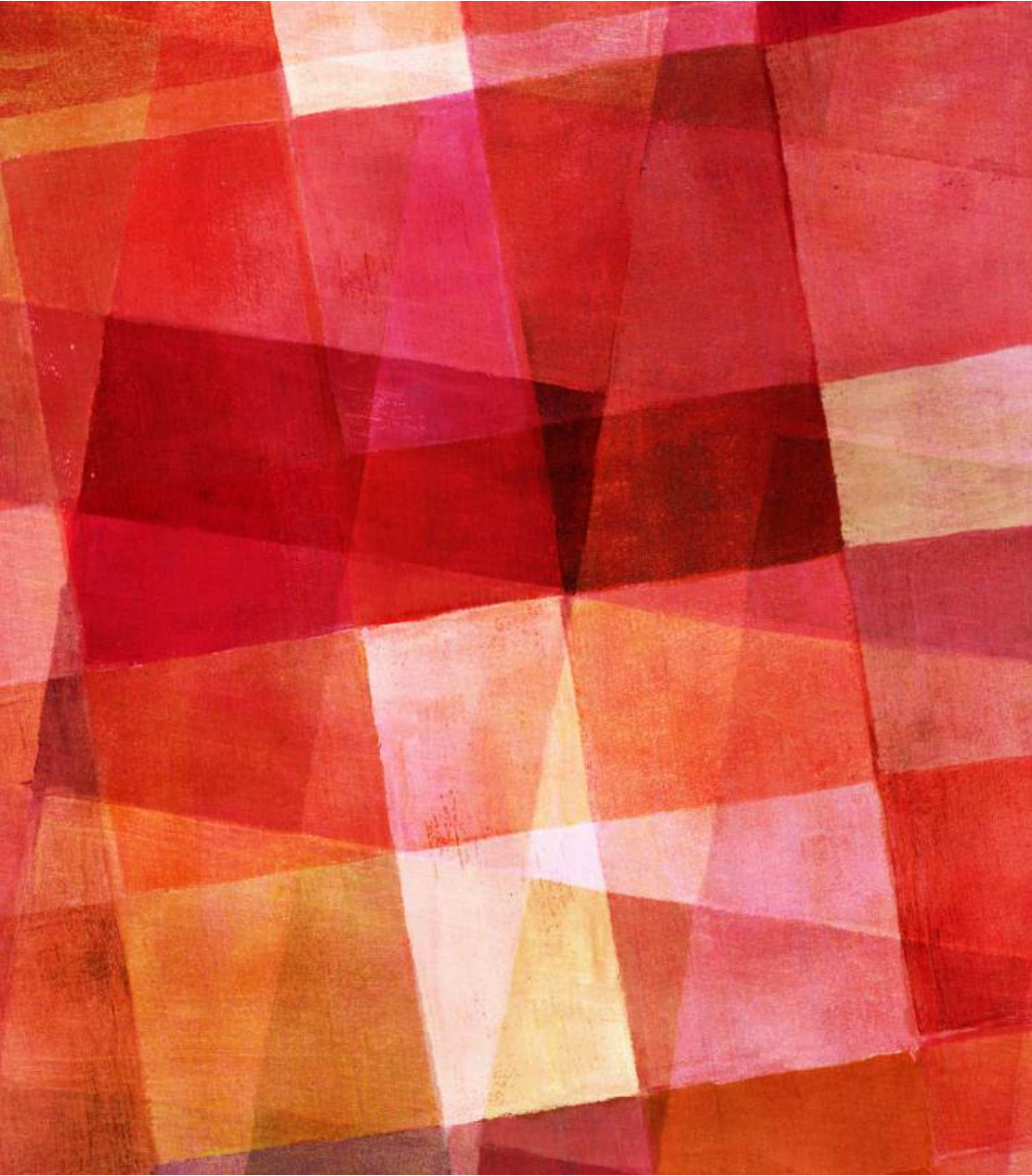
KIG I DET BREDE SPEKTRUM

- Netværk
- Tolerance for og strategier til håndtering af symptomer/ubehag
- Forbilleder uden forbrug
- Tilgængelighed
 - er stoffet nemt tilgængeligt?
 - kontakter pusheren en hvis man ikke har købt i et stykke tid?

LITTERATURANBEFALINGER

- “Kognitiv terapi - nyeste udvikling”, eds: M. Arendt & N. Rosenberg, Hans Reitzels forlag, 2005.
- “The ACT Matrix - A New Approach to Building Psychological Flexibility Across Settings and Populations”, K. Polk & B. Schoendorff, New Harbinger Publications, 2014.
- “Cognitive Therapy of Substance Abuse” A.T. Beck et al., Guilford Publications, 2001.

ANDRE RESSOURCER

- Center for rusmiddelforskning
 - <https://psy.au.dk/forskning/forskningscentre/center-for-rusmiddelforskning>

OPSAMLING

- Hvad var vigtigt?
 - Hvad tager du med til din praksis?
-
- Slides og arbejdspapirer kan hentes fra www.pnf.dk under Jens' downloads.